KAMMARRÄTTEN I JÖNKÖPING

DOM

2018-12-17
Meddelad i Jönköping

Mål nr 1657-17

KLAGANDE
Sociala områdesnämnden väster i Jönköpings kommun

MOTPART
[redacted]

God man: [redacted]

Ombud: Advokat Emilia Liedbeck
C J Advokatbyrå AB

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Förvaltningsrätten i Jönköpings dom den 24 maj 2017 i mål nr 1483-17, se bilaga A

SAKEN
Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

---

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

1. Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer Sociala områdesnämnden väster i Jönköpings kommuns beslut.

2. Kammarrätten fastställer förvaltningsrättens sekretessbeslut.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2203	Slottsgatan 5	036-15 68 00 (vx)	036-16 19 68	måndag – fredag
550 02 Jönköping		**E-post**: kammarrattenijonkoping@dom.se		08:00–16:00
		www.kammarrattenijonkoping.domstol.se		

YRKANDEN M.M.

Sociala områdesnämnden väster i Jönköpings kommun (nämnden) yrkar att kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och fastställer nämndens beslut den 27 februari 2017.

[redacted] motsätter sig bifall till överklagandet.

VAD PARTERNA ANFÖR

Nämnden

[redacted] behov av hjälp med kommunikation utgör inte ett grundläggande behov. Hon har en språkstörning, men kan tala och säga ord var för sig. Hon kan själv ta kontakt med andra, men har behov av stöd vid all kommunikation för att förstå och förmedla budskap, upprätta sociala kontakter och för att undvika missförstånd. Det är dock inte styrkt att [redacted] är i behov av stöd av en person som har ingående kunskaper om henne för att kommunikation överhuvudtaget ska vara möjlig. Det som framkommit om hennes kommunikationssvårigheter och behov av hjälpmedel är i sig inte skäl för att kommunikation ska betraktas som ett grundläggande behov.

När det gäller behovet personlig hygien görs samma bedömning som i det överklagade beslutet. Kortare väntetider mellan godtagna moment har redan beaktats.

Nämnden har gjort en individuell bedömning. En person som är i behov av hjälp med tre till fyra timmar för grundläggande behov, i det här fallet personlig hygien, kan inte anses vara berättigad till personlig assistans.

[redacted]

När det gäller kommunikation framgår det av det medicinska underlaget att hon har omfattande svårigheter. Hon kan inte utan hjälp göra sig förstådd. Hon förstår inte vad andra säger till henne och det kan uppstå konflikter. Logoped har beskrivit att hon har stora språkliga svårigheter och svårigheter att koncentrera sig. Det krävs språkliga hjälpmedel som tecken, foton och symboler för att kunna kommunicera med henne. Av uppgifter från personal på daglig verksamhet framgår att hon behöver hjälp för att kunna göra sig förstådd. Hennes sätt att kommunicera är unikt och förutsätter kunskaper om hennes kommunikationssätt. Det finns inte något krav på ingående kunskaper om henne för att behovet av hjälp avseende kommunikation ska vara av grundläggande karaktär. Hennes behov av hjälp med att kommunicera med andra utgör ett grundläggande behov och uppgår till minst en timme per dag.

Hennes behov av hjälp med personlig hygien och att klä av och på sig är mer omfattande än vad underinstanserna har funnit. Nämnden har använt en tabell för bedömning av hur mycket tid som kan beviljas för varje enskilt moment istället för att göra en individuell bedömning. Hjälpbehoven kan innefatta ett flertal olika moment. Detta innebär att viss kortare väntetid kan uppstå mellan de olika momenten. Om momenten utförs i ett sammanhang är hela situationen av sådan personlig och integritetsnära karaktär att det ska betraktas som grundläggande behov. Underinstanserna har heller inte beaktat hennes behov av hjälp med sminkning och tandtråd.

Hennes grundläggande behov är av sådan karaktär och omfattning att de berättigar till personlig assistans.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten bedömer att det, beträffande de grundläggande behoven att klä av och på sig, måltider och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om [redacted] inte har framkommit skäl att göra någon annan bedömning än den som förvaltningsrätten har gjort.

För att ett hjälpbehov avseende kommunikation ska beaktas som ett grundläggande behov krävs att det behövs en tredje person närvarande som, för att hjälpa den funktionshindrade att förstå och förmedla budskap, måste ha kunskap om den funktionshindrade, funktionshindret och den funktionshindrades kommunikationssätt (jfr RÅ 2010 ref. 17).

Behandlande läkare har vid förvaltningsrättens muntliga förhandling bl.a. uppgett att [redacted] har ett enkelt språk, att hon förstår enklare frågor samt att hon ensam skulle kunna gå till läkare, men att det i ett sådant fall råder osäkerhet om vad hon då skulle uppfatta. Behandlande läkare har vidare, vid samma förhandling, uppgett att om man möter [redacted] krävs det förståelse för vad utvecklingsstörning innebär. Att [redacted] har ett språk och till viss del förstår och kan förmedla budskap även utan hjälp av en tredje person vinner stöd av det som hon själv i förvaltningsrätten återgett om den kommunikation som förevarit vid bl.a. tandvårdsbesök. Även uppgifter från personal på daglig verksamhet ger visst stöd för detta.

Enligt kammarrättens mening ger den befintliga utredningen inte stöd för att [redacted] har behov av en tredje person för att kunna kommunicera med andra. De uppgifter som lämnats av logoped medför inte någon annan bedömning. Någon tid för kommunikation som grundläggande behov ska därmed inte beaktas.

[redacted] behov av personlig hygien har av nämnden beräknats uppgå till 3,7 timmar per vecka. Även om viss tid för hjälp med ytterligare tandvård och sminkning skulle beaktas, finner kammarrätten att det som framkommit om [redacted] behov av hjälp med personlig hygien inte medför att hennes grundläggande behov sammantaget är av sådan karaktär och omfattning som berättigar till personlig assistans (jfr RÅ 2009 ref. 57 och HFD 2018 ref. 13). Nämndens överklagande ska således bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande) och Göran Mattsson samt tf. kammarrättsassessorn Lina Wiker (referent) har deltagit i avgörandet.

Föredragande: David Filhm

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I JÖNKÖPING

DOM
2017-05-24
Meddelad i Jönköping

Mål nr
1483-17

KLAGANDE
[redacted]

God man: [redacted]

MOTPART
Sociala områdesnämnden väster i Jönköpings kommun
Nämndkansliet
551 89 Jönköping

ÖVERKLAGAT BESLUT
Sociala områdesnämnden väster i Jönköpings kommuns beslut 2017-02-27

SAKEN
Personlig assistans enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten upphäver det överklagade beslutet och förklarar [redacted] ha rätt till personlig assistans enligt LSS.

Handlingarna i målet överlämnas till områdesnämnden väster i Jönköpings kommun för vidare handläggning och nytt beslut i enlighet med vad som anges i förvaltningsrättens bedömning.

Förvaltningsrätten förordnar med stöd av 43 kap. 5 och 8 §§ offentlighets och sekretesslagen (2009:400) att sekretessen enligt 26 kap. 1 § samma lag ska bestå för de uppgifter om enskilds personliga förhållanden som har lagts fram vid förvaltningsrättens muntliga förhandling inom stängda dörrar och som inte tagits in i denna dom.

Postadress Box 2201 550 02 Jönköping
Besöksadress Hamngatan 15
Telefon 036-15 66 00
Telefax 036-15 66 55
E-post: forvaltningsrattenijonkoping@dom.se
www.forvaltningsrattenijonkoping.domstol.se
Expeditionstid måndag–fredag 08:00-16:00

ÖVERKLAGAT BESLUT OCH YRKANDEN M.M.

[redacted] har haft insats i form av personlig assistans och ansökan avser att insatsen även fortsättningsvis ska ges i en omfattning av 101 timmar per vecka. Sociala områdesnämnden väster i Jönköpings kommun (nämnden) beslutade den 27 februari 2017 att avslå hennes ansökan och som skäl för beslutet angavs i huvudsak följande. [redacted] behöver hjälp med sina grundläggande behov, men endast på området personlig hygien. Behovet på det området uppgår till 3,7 timmar per vecka. Hennes totala hjälpbehov har inte en sådan art, karaktär och omfattning att hon har rätt till personlig assistans.

Nämnden har den 1 mas 2017 beslutat att för en begränsad period, 1 mars 2017 – 31 maj 2017, bevilja [redacted] personlig assistans i viss omfattning.

[redacted] yrkar att hon ska beviljas personlig assistans i sökt omfattning. Hon yrkar också att förvaltningsrätten interimistiskt ska bevilja henne personlig assistans i den omfattning hon har varit beviljad tidigare.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås.

Förvaltningsrätten har den 18 maj 2017 hållit muntlig förhandling i målet.

VAD PARTERNA ANFÖR

[redacted]

[redacted] anföranden har varit omfattande, men i huvudsak har hon anfört följande. Hon har en pågående insats i form av personlig assistans och hon ansöker om att fortsättningsvis ha rätt till insatsen i samma omfattning. Hon ansöker även om utökning för ersättning av obekväm arbetstid

och utrymme för kompetensutveckling för assistenterna. Hon har bl.a. Downs syndrom och diabetes. Hon har ett omfattande hjälpbehov, som är större nu än vad de var år 2014 när kommunen beviljade henne personlig assistans. Den personliga assistansen är viktigt för att hennes behov ska tillgodoses.

Nämnden har bedömt att hon har ett grundläggande behov av hygien om 3,7 timmar per vecka, men hennes hjälpbehov är mer omfattande än så. Hon klarar inte av att sköta sina toalettbesök och sin hygien själv, utan hon är då i behov av hjälp. Hon behöver även hjälp med tandtråd för att sköta sina tänder. Hon har inte tillräckligt bra kroppskännedom för att själv klara av att kamma och sätta upp sitt hår, utan behöver hjälp med det. Vid vissa tillfällen vill hon bära smink, och behöver då också hjälp med sminkning. Hon har en känslig hud som behöver smörjas regelbundet. Hon har även behov av stöd vid måltider för att hon inte ska äta för snabbt eller för stor mängd.

Eftersom hon har svårt att välja för dagen passande kläder och se till att kläderna sitter rätt sätt har hon behov av stöd vid på- och avklädning. Hon behöver även hjälp med att klä på och klä av sin BH samt att rätta till sina kläder.

För att förstå vad hennes vänner säger och menar är hon i behov av en person som hjälper henne med kommunicering. Det blir lätt missförstånd vid kommunikation med hennes vänner och för att undvika den frustration och problematik som det kan leda till, behöver hon hjälp från en person som har ingående kunskap om henne. Hon behöver även den hjälpen för att kunna ta till sig och förstå information som hon får av vårdpersonal.

För att hon ska klara av sina vänskapsrelationer och undvika missförstånd är hon i behov av aktiv tillsyn av övervakande karaktär vid olika tidpunkter av dagen, bl.a. bussresan till jobbet. Hon har även behov av aktiv tillsyn av

övervakande karaktär när hon är i hemmet eftersom det är nödvändigt att ha uppsikt över hennes matintag och ageranden. Med tanke på att hjälpbehoven kan uppstå när som helst måste även de personer som hjälper henne vara i hennes omedelbara närhet. Hon klarar inte av att själv sköta sin medicinering och planera sitt liv utefter sina behov och sjukdomar. Hon har svårt att göra saker utan stöttning och motivation.

Nämnden

[redacted] har hjälpbehov som är hänförliga till grundläggande behov av personlig hygien. Det är endast de handgripliga och integritetsnära delarna inom personlig hygien som beräknas som grundläggande behov. Hennes behov av hjälp i samband med personlig hygien bedöms uppgå till 3,7 timmar per vecka. Det har efter ansökan tillkommit uppgifter om att hon har behov av tandtråd, sminkning och ytterligare tid för smörjning. De nya uppgifterna bör inte omfattas av prövningen, men om de gör det så bedömer nämnden att hjälp med tandtråd om två minuter per tillfälle kan godkännas som ett grundläggande behov. Smörjning är redan godkänt om tre minuter per tillfälle, men om utökningen avser ett hygieniskt behov kan det eventuellt ges tid för det. Sminkning bedöms inte vara ett grundläggande behov.

[redacted] kan äta och dricka på egen hand. Att förbereda måltider ingår inte i de grundläggande behoven. Behov av stöd för måltider ska därför inte bedömas som ett grundläggande behov.

[redacted] har inte heller ett grundläggande behov av på- och avklädning eftersom utredningen visar att hon kan klä på och av sig själv. Det har i samband med överklagandet framkommit nya uppgifter om att hon har behov av hjälp med sin BH och av att vända kläder rätt. Detta är dock uppgifter som inte omfattas av den ursprungliga ansökan och bör därför inte innefattas i den aktuella prövningen. Om uppgifterna ändock beaktas, bedöms behov av hjälp med BH som grundläggande och integritetsnära, men anses

vara i så liten omfattning att det ändå inte ska beaktas som ett grundläggande behov. Hjälp att vända kläder rätt bedöms inte vara ett grundläggande behov. Tid för av- och påklädning godtas således inte.

[redacted] har en språkstörning, men kan tala och säga ord var för sig. Av utredningen framstår det som att hon har ett behov av stöd från en tredje person för att hon ska förstå en situation. Det framgår dock inte att det finns ett behov av en tredje person som har ingående kunskap om [redacted] för att kommunicera med henne och för att hon ska göra sig förstådd. Hon bedöms därav inte ha ett behov av en tredje person med ingående kunskap om [redacted] för att kommunikation över huvudtaget ska vara möjlig och hennes behov av stöd vid kommunikation anses således inte vara av den art som krävs för att bedömas som ett grundläggande behov.

Hon bedöms inte heller ha ett grundläggande behov av annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om [redacted] Hennes behov av tillsyn grundar sig främst i hennes diabetes. Det är alltså inte fråga om behov av tillsyn till följd av en psykisk funktionsnedsättning, vilket är en förutsättning för att tillsynsbehovet ska kunna räknas som ett grundläggande behov. Av utredningen framkommer också att hon kan åka buss själv och att hennes assistenter går bredvid vid fyra – fem tillfällen innan de börjar arbeta. Det tyder på att det inte finns ett behov av att personen som hjälper henne har ingående kunskap om henne. Hennes behov av tillsyn bedöms således inte vara av sådan karaktär att annan ingående kunskap ska beaktas.

Av utredningen framgår att hon har ett behov av aktivering, motivationsinsatser och stöttning i vardagen. Tillsynen är dock inte av övervakande karaktär och omfattas således inte av de grundläggande behoven.

VAD VITTNET ANFÖRT

[redacted]

Med tanke på [redacted] sjukdomar, och då främst hennes diabetes, finns det en generell risk för svängningar och låga nivåer av hennes blodsocker. För att förhindra det är hon i behov av tillsyn. Hon verkar trivas bra i sitt nuvarande boende och det är svårt att uttala sig om hur hennes mående skulle påverkas om hennes boendesituation förändrades. Det krävs goda och djupgående kunskaper för att bemöta henne. Det fordras en förståelse för vad personer med utvecklingsstörning kräver och vilka förutsättningar de har. Med tanke på hennes utvecklingsstörning är det svårt att hjälpa henne om man endast har träffat henne lite grand och inte förstår hennes förutsättningar, och det finns en risk för att man då inte uppfattar hennes behov. Många med utvecklingsstörning har idag ett språk, men saknar förståelse för det. Hon har ett enkelt språk, men förstår inte i situationer när hon får flera frågor. Om hon t.ex. skulle gå ensam till läkaren skulle hon ha svårt att uppfatta informationen. Hon kan nog inte heller gå själv till apoteket för att hämta medicin. Hon har också behov av att smörja huden dagligen.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Gällande regler m.m.

Personer som omfattas av personkretsen enligt 1 § LSS har enligt 7 § samma lag rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.

Enligt 9 § 2 LSS är insatserna för särskilt stöd och service t.ex. biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

I 9 a § LSS anges att med personlig assistans avses ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskap om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistent för sina grundläggande behov har även rätt till sådan insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Förvaltningsrättens bedömning

[redacted] tillhör personkretsen i LSS. Frågan i målet är om hon behöver hjälp med sina grundläggande behov i en sådan omfattning att hon har rätt till insatsen personlig assistans enligt LSS.

Av praxis följer att ett tidsbegränsat beslut om personlig assistans inte i sig medför att personen senare har rätt till personlig assistans tills vidare (jfr. HFD 2016 ref. 7). Vad [redacted] har anfört om gynnande besluts negativa rättskraft föranleder således inte någon annan bedömning.

Avseende de nya uppgifterna om [redacted] behov som har inkommit efter ansökan bedömer förvaltningsrätten att det, mot bakgrund av att det avser samma principfrågor som varit föremål för prövning i nämnden och att nämnden därefter har bemött de nya uppgifterna, inte finns hinder för att beakta de nya uppgifterna (jfr RÅ 2000 ref. 11).

Personlig hygien

Av utredningen framgår att [redacted] har ett stort behov av hjälp och stöd i sin vardag. När det är fråga om att bedöma de s.k. grundläggande behoven, vars omfattning är avgörande för om hon har rätt till personlig assistans, är det i princip endast tid för handgripliga insatser från assistentens sida som beaktas. Av handlingarna i målet och det [redacted] har uppgett vid den muntliga förhandlingen framgår att [redacted] har ett stort behov av påminnelser och vägledning av t.ex. en assistent, men tiden för den typen av insatser beaktas inte när tiden för hjälp med de grundläggande behoven ska beräknas.

Områdesnämnden har i det överklagade beslutet beräknat [redacted] grundläggande behov av hjälp med personlig hygien till 3,7 timmar per vecka. Även om viss ytterligare tid beaktas för hjälp med bl.a. tandtråd bedömer förvaltningsrätten att utredningen i målet inte ger stöd för att hennes grundläggande hjälpbehov på området personlig hygien till någon väsentlig del överstiger nämndens beräkning.

Måltider

Avseende måltider är det i huvudsak behov av stöd för att föra mat och dryck till munnen som omfattas som ett grundläggande behov. Av handlingarna framgår att [redacted] kan äta och dricka själv. Hjälp i form av att förbereda måltider och att ge instruktioner om att inte äta för mycket eller för fort bedöms inte vara grundläggande behov. Inte heller aktiverings- och motivationsinsatser av olika slag räknas normalt sett till de grundläggande behoven (jfr. RÅ 2003 ref. 33 och RÅ 2009 ref. 57). Hon bedöms således inte ha ett grundläggande behov av hjälp vid måltid.

Att klä av och på sig

Av utredningen i målet framgår att [redacted] kan klä på och klä av sig själv. Hon har behov av stöd för att välja passande kläder och för att rätta till

de kläder hon har på sig. Den typ av stöd bedöms inte vara av integritetsnära karaktär, vilket är ett krav för att det ska anses vara ett grundläggande behov. Den hjälp hon enligt uppgift behöver med BH är visserligen integritetsnära men tiden det tar att få den hjälpen framstår som mycket begränsad.

Att kommunicera med andra

Att kunna kommunicera med andra och därmed kunna skapa och upprätthålla sociala kontakter hör till de grundläggande behoven (jfr. RÅ 2010 ref. 17).

Av utredningen i målet framkommer att [redacted] har en språkstörning, men att hon kan tala och säga ord var för sig. Det framkommer vidare att hon kan ha svårt att förstå frågor och situationer samt och att det ibland blir missförstånd som leder till frustration hos [redacted] Om hon inte får hjälp att kommunicera finns det, enligt vad som anges i utredningen, risk för att hon inte förstår vad som sägs till henne, att hon inte blir förstådd eller att det uppstår konflikter. Det vittnet [redacted] har uppgett ger stöd för att [redacted] till följd av sina svårigheter att kommunicera, inte skulle klara av att ta till sig information vid t.ex. ett läkarenbesök. Mot denna bakgrund får hon anses vara i behov av hjälp av en person med goda kunskaper om henne för att kommunikation mellan henne och andra ska bli meningsfull och fungera i nödvändig utsträckning.

Annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade

[redacted] anför att hon är i behöv av aktiv tillsyn på grund av bl.a. sin diabetes, att hon behöver övervakas så att hon inte äter för mycket eller äter fel saker. Hon anför även att någon alltid måste finnas i hennes närhet för att förhindra att potentiellt farliga situationer uppstår till följd av att hon ibland säger olämpliga saker. Hon uppges även behöva även tillsyn för att inte förstöra egendom, t.ex. genom att kasta sina kläder när hon inte längre upplever sig behöva dem.

När det gäller den hjälp hon behöver med sin diabetes framgår av områdesnämndens utredning att personal på [redacted] dagliga verksamhet har uppgett att samtliga anställda där kan ge [redacted] den hjälp hon behöver på grund av sin diabetes. Det är visserligen så att hon behöver stöd i detta men förvaltningsrätten bedömer att det räcker med goda kunskaper om [redacted] och hennes sjukdom och funktionshinder för att kunna tillgodose hennes behov av hjälp. Det är därmed inte visat att hennes tillstånd förutsätter hjälp av någon som har inte bara goda utan ingående kunskaper om henne och hennes förhållanden. Hennes hjälpbehov i den delen kan därför inte räknas som ett grundläggande behov.

Förvaltningsrätten gör motsvarande bedömning även när det gäller hennes övriga tillsynsbehov, alltså att tillsynsbehovet kan tillgodoses av någon med goda kunskaper om henne. Därtill kommer att den tillsyn hon behöver på grund av att hon ibland gör eller säger olämpliga saker inte till någon väsentlig del handlar om sådan aktiv tillsyn av övervakande karaktär som är nödvändig för att undvika att hon eller andra i hennes närvaro skadas allvarligt.

<u>De grundläggande behovens omfattning och rätten till personlig assistans</u>
Det finns ingen definierad gräns för vilken omfattning de grundläggande behoven ska ha för att rätt till personlig assistans ska föreligga. Vid en samlad bedömning ska hänsyn tas till om det avsedda stödet är av mycket privat eller integritetskränkande karaktär eller om det förutsätter specifik kunskap.

Förvaltningsrätten har bedömt att [redacted] grundläggande hjälpbehov i samband med personlig hygien uppgår till knappt fyra timmar per vecka och att hon därtill behöver ha hjälp med att kommunicera. Vid en sammantagen bedömning av får [redacted] behov av hjälp med de grundläggande behoven anses vara av sådan karaktär och omfattning att hon har rätt till

personlig assistans enligt LSS. Det får ankomma på nämnden att närmare utreda och beräkna omfattningen av [redacted] behov av personlig assistans utifrån den bedömning förvaltningsrätten nu har gjort.

Eftersom förvaltningsrätten nu avgör målet slutligt finns det inte någon anledning att pröva det interimistiska yrkandet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV3109/1D)

Erik Hannus

Förvaltningsrättsfiskalen Erik Hannus (skiljaktig mening) och nämndemännen Torbjörn Johansson, Eva Forsberg Torstensson och Ingegerd Darius Reinholdsson har avgjort målet. Förvaltningsrättsnotarien Elisabeth Svedén har varit föredragande.

Förvaltningsrättsfiskalen Erik Hannus skiljaktiga mening

Jag delar majoritetens bedömning av i vilken omfattning [redacted] behöver hjälp med sina grundläggande behov på områdena hygien, på- och avklädning, måltider och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den enskilde.

I fråga om [redacted] behov av hjälp med att kommunicera gör jag följande bedömning. Det står klart att [redacted] har en bristfällig språkförståelse. Av det referat av ett logopedintyg från augusti 2014 som finns i områdesnämndens utredning framgår att hon kan säga ord var för sig men har stora svårigheter att sätta ihop dem till begripliga meningar och berättelser. Det framgår också att hon har svårt att ta till sig information och att det krävs att en samtalspartner har ingående kunskap om hennes liv och kom-

munikation för att förstå henne. Av utredningen i övrigt framgår dock att [redacted] till viss grad kan använda sitt språk för att göra sig förstådd. Att så är fallet får stöd av bl.a. de beskrivningar av hur t.ex. ett tandläkarbesök kan gå till som finns i de skrivelser som [redacted] har gett in i målet.

För att hjälp med att kommunicera ska anses ingå i de grundläggande behoven krävs att sådan hjälp är nödvändig för att personen över huvud taget ska kunna kommunicera med andra (se Kammarrätten i Jönköpings dom den 17 juni 2015 i mål nr 2519-14). Att [redacted] har en låg språklig förståelse, att hon har svårt att ta till sig information och att hennes svårigheter att göra sig förstådd ofta riskerar att leda till missförstånd innebär därför inte att hennes hjälpbehov i dessa avseenden kan räknas som ett grundläggande behov.

Att [redacted] behov av hjälp med kommunikation inte ska anses utgöra ett grundläggande behov innebär att hjälpbehovet avseende de grundläggande behoven är begränsat till knappt fyra timmar inom området personlig hygien. Med hänsyn till det anser jag att det sammantagna hjälpbehovet i fråga om de grundläggande behoven inte är sådant att det ger rätt till personlig assistans. Nämnden har därför haft fog för sitt beslut att avslå [redacted] ansökan om personlig assistans.

SVERIGES DOMSTOLAR

Bilaga

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

DV 3109/1D • 2013-06 • Producerat av Domstolsverket

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.*

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges.Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.